

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par des Grecs au dix-septième siècle par Émile Legrand. 2 τόμοι. Paris 1894. Εἰς 8ον σελίδ. Α' Τόμος XIV+512, ὁ Β' Τόμ. σελ. 528.

Διὰ τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος νέου τούτου ἔργου ὁ κ. Legrand συνεχίζει τὴν ἀπὸ τοῦ 1885 ἀρξασμένην βιβλιογραφίαν του περὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου δημοσιευθέντων βιβλίων. Οἱ κατὰ τὸ 1885 ἐκδοθέντες παρ' αὐτοῦ δύο τόμοι περιλαμβάνουσι τὰ συγγράμματα τὰ παρ' Ἑλλήνων ἐκδοθέντα ἑλληνιστὶ κατὰ τὴν 15 καὶ 16 ἑκατονταετηρίδα, οἱ ἤδη δ' ἐκδοθέντες περιλαμβάνουσι τὰ κατὰ τὴν 17ην, θέλουσι δ' ἐκδοθῆ ἔτι δύο τόμοι Γ' καὶ Δ' περιλαμβάνοντες συνέχειαν τῆς βιβλιογραφίας καὶ βιογραφικὰς σημειώσεις περὶ τῶν συγγραφέων.

Τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ κ. Λεγράνδ εἶνε σπουδαιότατα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς διανοητικῆς προόδου, καὶ διαπλάσεως τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐντεῦθεν. Εἶνε δὲ ὁ συγγραφεὺς αὐτῶν ἄξιος πολλῶν ἐπαίνων διὰ τὸ κολοσσαῖον ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβε, μὴ φεισθεὶς κόπων καὶ πόνων εἰς ἀναζητήσιν τῶν Ἑλληνικῶν βιβλίων εἰς πάσας τὰς πλουσίας βιβλιοθήκας Γαλλίας, Ἀγγλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος. Οἱ ἀσχολούμενοι περὶ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς χρόνους, οὗς περιλαμβάνει ἡ βιβλιογραφία, θέλουσι εὖρη ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κ. Λεγράνδ ἐτοιμοὺς τὰς πηγὰς τῆς μελέτης των, καὶ πᾶσαν βιβλιογραφικὴν εἰδήσιν.

Ἡ ἀνεύρεσις καὶ καταγραφή τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων εἶνε ἔργον δυσχερέστατον, διότι καὶ ὀλίγα ἀντίτυπα ἐξεδίδοντο, καὶ μὴ ὑπάρχοντος Ἑλληνικοῦ κράτους, δὲν ὑπῆρχεν ἔθνικὴ βιβλιοθήκη, ἐν ἣ ὅπωςδήποτε νὰ περισυλλέγωνται. Περὶ τὴν βιβλιογραφίαν ἠσχολήθησαν παρ' ἡμῖν ὁ Δὲ Κιργάλλας, ὁ Μαρτίνος Βρεττός, καὶ ὁ Κωνστ. Σάθας ἐν παρόδῳ ἐν τῇ Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ του, ἀλλ' οὐδεὶς περιέλαβε καὶ κατέγραψε πάντα, διότι ἡ βιβλιογραφία μόνον συμπληροῦται διὰ πολλοῦ χρόνου. Ὁ κ. Λεγράνδ, οὗτινος τὸ ἔργον εἶνε πληρέστερον τῶν προεκδοθέντων Δὲ Κιργάλλα καὶ Βρεττοῦ, καὶ συντεταχμένον κατὰ τοὺς παραδεδομένους τύπους τῆς βιβλιογραφίας, ἀνομολογεῖ τὰς ἐλλείψεις, ἃς θέλει ἀναπληροῦ τῷ χρόνῳ προϊόντος διὰ συμπληρωτικῶν παρατηρημάτων. Εἰς τοὺς ἤδη δ' ἐκδοθέντας τόμους πλὴν τῶν βιβλίων, ἅτινα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους εἶνε ἔργα Ἑλλήνων, περιέλαβε καὶ τὰ ὑπὸ ξένων μὲν γραφέντα, ἀλλ' εἰς τὰ ὅποια εἰργάσθησαν καὶ Ἕλληνες, μνημονεύμενοι ἐν αὐτοῖς ὡς τοιοῦτοι, ἢ ἄλλοθεν γνωστοὶ ὅτι μετέσχον τῆς συντάξεως. Τὰ τοιαῦτα βιβλία γράφει ὅτι παρέλιπε νὰ σημειώσῃ εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τῆς 16ης ἑκατ., ἀλλ' ἤδη θέλει ἐκδόσθαι περὶ ἐκείνων ἴδιον συμπληρωτικὸν παράρτημα.

Ἡ βιβλιογραφία αὕτη τοῦ κ. Λεγράνδ δὲν εἶνε μόνον ξηρὰ ἀναγραφή τίτλων βιβλίων, ἀλλὰ πλήρης περιγραφή ἐκάστου αὐτῶν, ὡς πρὸς τὰς σελίδας, τὸ σχῆμα τὰς εἰκόνας, τὰς ἐκδόσεις, ὅπου ἐγνώριζε ταύτας. Ἐπὶ σπανίων δὲ βιβλίων καταχωρίζει πολλαχού τοὺς προλόγους τῶν συγγραφέων, τὰ συστατικὰ γράμματα περὶ τοῦ βιβλίου σοφῶν ἀνδρῶν, ἑλληνιστὶ ἢ λατινιστὶ, ποιήματα εἰς τὰς βιβλίους, ἀφιερώσεις καὶ τὰ παρόμοια. Πλὴν τούτων δ' ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ περιέλαβε καὶ εἰκόνας πολλαχού τῶν ξυλογραφημάτων τῶν ὑπαρχόντων εἰς τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων, ἐν οἷς

σήματα τυπογραφείων Ἑλληνικῶν (Βενετίας) καὶ ξένων, πανομοιότυπον τῆς γραφῆς Κυρίλλου Λουκάρεως, οἰκόσημον τοῦ Λεονάρδου Φιλαρᾶ, καὶ τὰ παρόμοια.

Ἐν γένει δ' εἰπεῖν οἱ δύο ἐκδοθέντες τόμοι τῆς βιβλιογραφίας περιλαμβάνουσιν 639 βιβλία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1601 μέχρι τοῦ 1690. Ἐξεδόθησαν δ' ἐν πάσῃ τυπογραφικῇ φιλοκαλίᾳ ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν Ἀλφόνσου Πικάρ καὶ Ἰσοῦ, εἰς 250 ἀντίτυπα, ὧν τὰ 220 μόνον ἐτέθησαν ὑπὸ πώλησιν.

Ἐλπίζομεν ὅτι οἱ ἐν τοῖς γράμμασιν ἀσχολούμενοι παρ' ἡμῖν θέλουσι σπεύσῃ εἰς ἀπόκτησιν τοῦ σπουδαίου τούτου συγγράμματος, ὅπερ ἐγράφη μὲν ὑπὸ Γαλάτου, ἀλλ' ἐν τῷ ὅποιῳ καταδηλοῦται ἀκραϊφνῆς ἐνθουσιασμός Ἑλληνικῆς γραφίδος, εἰκονίζουσης ἐν ἑκάστῳ τῶν βιβλίων, ἅτινα ἐγράφησαν ὑπὸ Ἑλλήνων ἐν χρόνοις δουλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀδιάκοπος σειρά καὶ πνευματικὴ ἐργασία ἐκαλλιέργησε τὸ ἔδαφος ἐξ οὗ ἀνεβλάστησε τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας.

A. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Συνεδρίασις τῆς 23 Νοεμβρίου 1894. — Κατὰ τὴν πρώτην ταύτην τῶν τακτικῶν συνεδριῶν τῆς παρουσίας χειμερινῆς περιόδου, ἐμνήσθη ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς κ. Δαιρπφελδ ἐν τῇ ἐνακτηρίῳ αὐτοῦ ὁμιλίᾳ τῶν τριῶν ἐξόχων ἀνδρῶν, ὧν τὸ ὄνομα ἀναποσπάτως συνδέεται πρὸς τὰς ἐργασίας τῶν ἐν Ἀθῆναις καὶ ἐν Ῥώμῃ γερμανικῶν ἀρχαιολογικῶν σχολῶν, τοῦ Ἐρνέστου Κουρτίου, οὗ ἡ πρὸ μικροῦ πανηγυρισθεῖσα 80ῇ τῶν γενεθλίων ἐπέτειος καὶ ἡ 50ῇ τῆς εἰς Διδακτορα ἀναγορεύσεως συμπίπτει πρὸς τὴν 20ῇν ἐπέτειον τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐνταῦθα σχολῆς, τοῦ οὐχὶ πρὸ πολλοῦ μεταστάντος καθηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου Ἐρρίκου Μπρουν καὶ τοῦ ἐν Ῥώμῃ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ δε-Ῥώσση. Ἐξῆρε τὰς μεγάλας τῶν ἀνδρῶν τούτων εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην ὑπηρεσίας, ἀνέφερε κατόπιν τὰ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος συντελεσθέντα ἔργα τῆς σχολῆς, ὡς τὴν περὶ τῶν ἀγγείων τῆς Ἀκροπόλεως συγγραφὴν τοῦ δευτέρου διευθυντοῦ τῆς σχολῆς κ. Βόλτερς καὶ τοὺς χάρτας τῆς Ἀττικῆς, ἀνηγγείλει τὴν ἀπάνη φιλαρχαίων Γερμανῶν ἐξακολούθησιν τῶν παρὰ τὴν Ἐννεάκρουον ἀνακαφῶν καὶ κατὰ τὴν ἀρξασμένην χειμερινὴν περίοδον καὶ μετὰ ταῦτα ἐπραγματεύθη τὸ θέμα αὐτοῦ περὶ τῶν ἐν Τροίᾳ κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος τῇ ἐπιπέσει καὶ χρηματικῇ χορηγίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας γενομένην ἀνακαφῶν. Ἡ ἀκρόπολις τοῦ ἔκτου στρώματος, ἧς τὴν ὑπαρξίν ἐβεβαίωσαν ἡδη αἱ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1893 γενομένηαι ἐργασίαι, ἀπεκαλύφθη νῦν μετὰ τοῦ καταπληκτικοῦ αὐτῆς περιθόλου, τῶν ὄγκωρῶτάτων πύργων, τῶν εἰσόδων καὶ τῶν μεγάρων ὁλοσχερῶς πλέον. Ἡ ἀκρόπολις αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν μυκηναίαν ἐποχὴν, εἶνε ἐπομένως αὕτη ἡ ὁμηρικὴ Ἴλιος, ἡ σύγχρονος τῶν μεγάλων ἐν Ἑλλάδι ἀκροπόλεων τῶν Μυκηναίων, τῆς Τίρουθος, τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Ὀρχομενοῦ καὶ τῶν ὁμοίων, ὧν ἡ ἀμύη ἀνήκει εἰς τοὺς πρὸ τῆς δωρικῆς μεταναστάσεως χρόνους τῆς παναρχαίας ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκατοστύες φωτογραφικῶν ἀπεικονίσεων πασῶν τῶν ἱλιακῶν ἀρχαιοτήτων, ἃς ἡ σκαπάνη εἰς φῶς ἔφερε, καὶ πίνακες τοπογραφικοὶ καθιστώσιν ἐναργῆ τὴν περὶ αὐτῶν ἔκθεσιν, ἧτις ἐν πάσῃσι ταῖς λεπτομερείαις αὐτῆς θέλει περιληφθῆ ἐν τῷ μετὰ τινὰ χρόνον ἐκδοθησομένῳ βιβλίῳ περὶ τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος γενομένων ἐν Τροίᾳ ἐρευνῶν. Αἱ ἐν τῷ Πίῳ ὁμως πρὸ εἰκοσαετίας τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Σλητμάν ἀρξάμεναι καὶ κατὰ τὸ 1893 εἰς νέον στάδιον εἰσελθούσαι ἐργασίαι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἤδη συμπληρωμέναι καὶ τὸ ζήτημα περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐξυμνηθείσης